

LAPSIVAIKUTUSTEN ARVIOINTI (LVA)

Lapinlahden Varpaisjärven äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen yhdistäminen Lapinlahden neuvolaan

1. Päätöksen kuvaus

Kuvaa lyhyesti päätös tai muutos:

Lapinlahden Varpaisjärven (Mäkitie 3) äitiys- ja lastenneuvolapalvelut yhdistyvät Varpaisjärveltä Lapinlahden terveysaseman neuvolan (Kansantie 10) toimipisteeseen. Välimatka näiden kahden toimipisteen välillä on 22 kilometriä. Lasta odottavien osalta neuvolapalvelu toteutuu jo Lapinlahden terveysaseman neuvolassa.

Varpaisjärven neuvolan asiakkaat ohjattiin poikkeuksellisesti tammi–maaliskuussa 2026 Lapinlahden neuvolaan. Kaikki asiakkaat osallistuivat sovituille käynneille, eikä tiedossa ole perheitä, jotka olisivat jättäneet saapumatta tarjotulle ajalle. Lisäksi kesäaikana (1.6.–31.8.2026) Varpaisjärven terveysaseman sulun vuoksi neuvolapalvelut järjestetään Lapinlahdella. Voidaan siis olettaa, että Lapinlahden neuvola on asiakkaille valtaosin jo entuudestaan tuttu palvelupaikka.

2. Kohderyhmä

Ketä lapsia/nuoria päätös koskee? (ikä, ryhmät, erityisryhmät):

Päätös koskee kaikkia Lapinlahden Varpaisjärven neuvolapalveluita käyttäviä alle kouluikäisiä (0–6v) lapsia perheineen.

3. Vaikutukset lasten hyvinvointiin

Miten päätös vaikuttaa arkeen, turvallisuuteen, mielenterveyteen ja kehitykseen?

Lasten hyvinvointiin päätöksellä on pääosin positiivisia vaikutuksia, kun oikea-aikaiset neuvolakäynnit sekä lapselle ja perheelle suunnattu kohdennettu tuki on mahdollista järjestää ennaltaehkäisevässä ja varhaisessa vaiheessa. Terveystieteiden asiakasmäärän ollessa riittävä, pystytään tarvittava osaaminen ja varmistamaan laadukkaat palvelut. Näin voidaan turvata lapsen kasvun ja kehityksen kokonaisvaltainen huomiointi, toteuttaa kansallista rokotusohjelmaa ja mahdollistaa tarvittavat tukitoimet varhaisessa vaiheessa.

4. Vaikutukset osallisuuteen

Lisääkö vai vähentääkö päätös lasten mahdollisuuksia tulla kuulluksi ja osallistua?

Päätös ei vähennä lasten mahdollisuutta tulla kuulluksi ja osalliseksi neuvolapalveluissa, vaan päätöksen myötä lasten osallisuus toteutuu neuvolapalvelussa, kuten neuvolatoiminnassa muutoinkin toteutuu.

5. Vaikutukset yhdenvertaisuuteen

Kohtelee päätös lapsia tasapuolisesti? Vaikutukset erityisryhmiin?

Päätös kohtelee Lapinlahden Varpaisjärven lastenneuvolassa asioivia 0–6-vuotiaita lapsia tasapuolisesti. Yhdistäminen mahdollistaisi vastaanottoaikojen nykyistä paremman saatavuuden ja oikea-aikaisuuden, ja neuvolapalvelua voidaan jatkossa tuottaa myös loma-aikoina sekä

terveydenhoitajan akuuteissa poissaolotilanteissa yhdessä ja samassa lastenneuvolassa nykyistä käytäntöä paremmin. Tämä lisäisi Lapinlahden neuvolaikäisten lasten tasapuolista kohtelua. Näissä kohdissa päätösesitys mukailee Perhe- vammaispalveluiden lautakunnan tekemää päätöstä (29.9.2025 §88–89) siirtää Kuopion kaupunkialueen lastenneuvolapalvelut osaksi suurempia toimipisteitä. Erityisryhmiin ei päätöksellä tunnisteta olevan vaikutusta, koska neuvolapalvelut ovat universaalipalvelua kaikille asiakasryhmille.

Osa hyvinvointialueen kunnista on pinta-alaltaan laajoja kuntia, ja myös tällä hetkellä kaikissa kunnissa on raja-alueilla asuvia perheitä, joille matka neuvolaan on pitkä. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta on huomioitava, että jo tälläkin hetkellä osalla maaseutualueilla asuvista perheistä asiointi tapahtuu neuvoloissa, jolloin edestakainen matka voi olla jopa 120 kilometriä.

6. Vaikutukset perheisiin

Miten päätös vaikuttaa huoltajiin, arjen sujuvuuteen ja jaksamiseen?

Päätös vaikuttaa neuvolaikäisten lasten perheisiin ja erityisesti huoltajien arkeen muun muassa palvelujen saavutettavuuden osalta, jossa osalle perheistä neuvolapalveluun liikkumiseen käytettävä matka pitenee, tai kun julkisilla kulkuneuvoilla liikkuminen ei ole mahdollista, vaatii tämä perheiltä uudenlaista arjen suunnitelmallisuutta sekä jonkin verran myös taloudellista rasitetta esim. polttoainekustannuksien lisääntyessä.

Julkisen liikenteen selvityksen perusteella Varpaisjärven asuinalueelta kulkee bussiyhteys Lapinlahdelle 4 kertaa vuorokaudessa, klo 6–16 välisenä aikana (klo 6.15, 14.30, 14.50 ja 15.45) ja Lapinlahdelta Varpaisjärvelle kolme kertaa vuorokaudessa klo 6–16 välisenä aikana (klo 6.26, 10.28 ja 15.37). Julkisen liikenteen aikataulut palvelevat osittain neuvolan asiakkaita.

Julkisen liikenteen selvityksen mukaan Varpaisjärven asuinalueelta ei ole päiväsaikaan toimivaa joukkoliikenneyhteyttä Lapinlahden terveystaseman neuvolaan. Alueelta kulkee kaksi bussiyhteyttä Lapinlahdelle, joissa molemmissa on yksi vaihto (lähdöt klo 6.15 ja 14.50). Yksi suora linja lähtee klo 14.30, mutta paluukyyti Varpaisjärvelle lähtee jo klo 15.37, jona aikana ei neivolakäynti mahdollistu. Samalla tavalla Lapinlahdelta takaisin Varpaisjärvelle on yksi aamu lähtö (klo 6.26) ja yksi päivälähtö (klo 10.28), joissa molemmissa on yksi vaihto ja kohtuuton odotusaika. Nykyiset aikataulut eivät mahdollista sujuvaa neivolakäyntiä lapsiperheiden näkökulmasta julkisella liikenteellä.

Lapsen ensimmäisenä elinvuotena neivolakäyntejä (10+1) on enemmän, kuin leikki-iässä, jolloin neivolakäynnit toteutuvat pääsääntöisesti kerran vuodessa. Lapsen huoltajalle neivolakäynnit eivät ole useinkaan työaikaan kuuluvaa, joten vaikutuksia työajan käyttöön ja mahdollisiin ansiomenetyksiin saattaa tulla. Tämä koskee kuitenkin kaikkia hyvinvointialueemme lapsiperheitä tasapuolisesti. Vastaanottoaikoja on siirron myötä paremmin tarjolla Lapinlahden terveystaseman neuvolassa, mikä mahdollistaa ajanvarausten sijoittamisen esimerkiksi päivän alkuun tai loppuun ja vähentää siten perheiden tarvetta olla poissa työstä. Lasta odottaessaan perheet asioivat jo nyt Lapinlahden terveystaseman neuvolassa. Tällä hetkellä kaikki lasta odottavat perheet ovat jo

valinneet asiointipaikakseen Lapinlahden neuvolan, koska vastaanottoaikoja on paremmin saatavilla.

7. Lyhyen aikavälin vaikutukset

Vaikutukset 0–1 vuoden aikana:

Lyhyen aikavälin vaikutukset liittyvät lähinnä palvelujen järjestämisen uuteen sopeutumiseen ja perheille kohdistuviin saavutettavuushaasteisiin mukautumiseen. Lyhyen aikavälin vaikutuksena osalla perheistä voi ilmetä pettymyksen tunteita, kun tuttu neuvolapalvelu siirtyy toiseen toimipisteeseen.

8. Pitkän aikavälin vaikutukset

Vaikutukset yli 1 vuoden näkökulmasta:

Pitkän aikavälin vaikutukset arvioidaan pääosin positiiviseksi, kun perheillä on palvelujen uuteen saatavuuteen ja saavutettavuuteen sopeutuminen tapahtunut ja luottamus palvelujen järjestämiseen palautunut. Arvioidaan, että päätöksen myötä pidemmällä aikavälillä neuvolapalvelujen kokonaisuus ja asiakasturvallisuus paranevat. Päätöksen myötä terveydenhoitajien asiakasmäärät säilyvät riittävinä, jolloin voidaan jatkossakin perustella vahvemmin neuvolapalvelujen jatkuvuus Lapinlahdella, jossa lapsimäärä ennustetaan vähenevän seuraavan 10 vuoden aikana.

9. Positiiviset vaikutukset

Neuvolan vastaanottoaikojen saatavuus paranee, akuuteissa ja suunnitelluissa poissaoloissa palvelu on helpompaa turvata. Mikäli perheessä on lasta odottava asiakas ja määräaikaistarkastus ikäinen lapsi, on molemmat vastaanottokäynnit pääsääntöisesti mahdollista toteuttaa samalla kertaa. Myös kohdennetun tuen käynnit ja palvelujen oikea-aikaisuus mahdollistuvat. Perheillä on enemmän valinnanvaihtoehtoja vastaanottoaikoihin liittyen. Arviolta noin puolet lastenneuvolan asiakkaista ovat jo valinneet tällä hetkellä asiointipaikakseen Lapinlahden neuvolan, koska vastaanottoaikoja on paremmin tarjolla.

Lapinlahden neuvolassa työskentelee useampi terveydenhoitaja, mikä mahdollistaa sijaisjärjestelyt, paremman konsultointituen sekä vastaanottoaikojen järjestämisen myös henkilöstön poissaolojen aikana.

10. Negatiiviset vaikutukset

Matka neuvolaan osalla perheistä pitenee ja saattaa aiheuttaa taloudellisia haasteita (polttoainekulujen nousu) ja kulkuyhteyksien mahdollisuuksien osalta. Mikäli kulkuyhteys ja liikkuminen neuvolaan on perheillä hankalaa, saattaa se vaikuttaa neuvolapalvelun käyttöön.

11. Vaikutusten merkittävyys

Arvioi: vähäinen / kohtalainen / merkittävä – perustele:

Lapsivaikutuksen merkittävyys arvioidaan 0–6-vuotiaan lapsen osalta olevan vähäinen ja lapsen vanhempien ja koko perheen arjen sujuvuuden näkökulmasta vaikutusten merkittävyys arvioidaan kohtalaiseksi.

12. Toimenpiteet

Miten haitallisia vaikutuksia voidaan ehkäistä tai lieventää?

Koska terveydenhoitajien ja lääkäripalvelujen vastaanottoaikoja on Lapinlahden terveysaseman neuvolassa tarjolla Varpaisjärven neuvolaa paremmin ja enemmän, on perheiden kanssa helpompi pyrkiä sopimaan heille parhaiten järjesteltävissä oleva vastaanottoaika.

13. Lasten ja nuorten kuuleminen

Onko lapsia/nuoria kuultu? Miten?

Neuvolaikäisiä 0–6-vuotiaita lapsia tai heidän perheitään ei ole kuultu muutosesityksen valmistelussa.

14. Tietolähteet

Mihin tietoihin arvio perustuu?

Tietolähteinä on käytetty Pohjois-Savon asukasmääriin perustuviin Tilastokeskuksen ennustuksiin väestörakenteen muutoksesta sekä reaaliaikaiseen OMNI360-potilastietojärjestelmän neuvola ja terveydenhoitaja kohtaiseen asiakkuuksien määrään lastenneuvolassa (kaikki palvelua käyttävät lapset ja lasta odottavat ovat asiakkaat neuvolan kirjoilla).

Julkisen liikenteen tiedot on katsottu palveluntuottajien nettisivuilta. Laatusuosituksen mukaiset asiakasmäärät terveydenhoitajaa kohden on Terveiden ja hyvinvoinninlaitos lausunut vuonna 2023. Määräaikaistarkastusten ja kohdennetun tuen ajankohdat ja kriteerit on lausuttu Valtioneuvoston asetuksessa neuvolapalveluista sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta (93/2026).

15. Yhteenveto ja johtopäätös

Mikä vaihtoehto tukee parhaiten lapsen etua?

Yhteenvetona arvioidaan, että Lapinlahden Varpaisjärven äitiys- ja lastenneuvolan yhdistäminen Lapinlahden terveysasemalla sijaistevaan neuvolaan vahvistaa ja parantaa neuvolapalvelujen saatavuutta ja parantaa asiakastyön laatua, asiakasturvallisuutta ja työhyvinvointia. Kokonaisarvioin pohjalta Varpaisjärven neuvolapalveluiden yhdistäminen osaksi Lapinlahden terveysaseman neuvolaa tukee parhaiten Varpaisjärven 0–6-vuotiaiden lasten etua.

Valmistelijan kokonaisarvio:

Varpaisjärven neuvolapalveluiden asiakasmäärät ovat vähentyneet tasolle, jolla erillisen lastenneuvolatoimipisteen ylläpitäminen ei ole henkilöstöresurssien tarkoituksenmukaisen käytön, palvelujen laadun eikä taloudellisen kestävyys näkökulmasta perusteltua. Muutoksella on kuitenkin merkittävämpiä saavutettavuusvaikutuksia, koska etäisyydet korvaaviin palveluihin ovat pitempiä. Kokonaisarvioinnissa palvelujen laatu, henkilöstön osaamisen turvaaminen,

Perhekeskuspalvelut

25.5.2026

sijaisjärjestelyjen toimivuus ja vastaanottoaikojen parempi saatavuus painottuvat kuitenkin enemmän kuin saavutettavuuden heikkenemisestä aiheutuvat haitat.